

Nieuwsthema: Ruim op, die rommel!

Blok 1 – Nieuwsthema 2 – week 1

Doelen en eindopdracht

Lesdoel

De leerlingen kunnen de tekst actief lezen (eventueel aan de hand van sleutelvragen) en nieuwe informatie uit de tekst halen.

Leesdoel

De leerlingen weten wat World Cleanup Day is en hoe deze dag is ontstaan. Ze weten dat zwerfafval een probleem is en wat de oorzaken, gevolgen en oplossingen zijn.

Sleutelschema

Probleem-oorzaak-gevolg-oplossingschema

Eindopdracht

Bij dit thema maken de leerlingen een *Zwerfafval actiekaart*. De leerlingen bedenken hiervoor wat je zou kunnen veranderen om de hoeveelheid zwerfafval te verminderen. Je herkent de opdrachten die bij de eindopdracht horen aan dit symbool:

Bij dit nieuwsthema

Werkblad Actief lezen

Kant-en-klare printbestanden van de werkbladen inclusief leestekst om te printen op A3-formaat.

Woordenschatles

Woorden

Niveau C

de handen ineenslaan
ten opzichte van
de analyse
buiten
toeschrijven aan
het aandeel
in omloop brengen
de beweging
coördineren
hardnekkig

Niveau D

relevant
de beweging
de nalatigheid
monitoren
de nonchalance
fragmenteren
reduceren
de prognose
de katalysator
de sleutel tot succes

Thematisch werken

SLO-inhoudslijnen: *De samenleving; De ruimte om je heen; Planten, dieren en de mens; Verschijnselen uit natuurkunde en techniek; Burgerschap.*

Satellietteksten

Zie nieuwsbegrip.nl voor de boekentips bij dit onderwerp en jeugdbieb.nl/nieuwsbegrip voor filmpjes, interessante websites et cetera.

Vooraf

Kijk indien mogelijk met de leerlingen naar het schoolplein. Is er zwerfafval zichtbaar? Wat voor soort afval? Hoe denken de leerlingen dat het er terecht is gekomen?

Transfer

Het onderwerp ‘Ruim op, die rommel!’ heeft ook raakvlakken met de vakken burgerschap, biologie, economie en maatschappijleer. Werk je in het vo? Attendeer je collega’s dan op het feit dat de leerlingen bij Nieuwsbegrip hierover gelezen hebben. Wellicht kunnen zij vanuit hun vakgebied de kennis van de leerlingen verder uitbreiden.

Werkwijze leesles 1

Opdracht 1

Bekijk samen met de leerlingen de video van het Jeugdjournaal. Daarna bespreken de leerlingen in groepjes wat zij hebben gezien aan de hand van enkele vragen.

Opdracht 2

Samen met de leerlingen bekijk je de titel, de kopjes en de foto bij de tekst. Model vervolgens het lezen van de inleiding. De modeltekst staat op de volgende bladzijde. Laat de leerlingen de tekst daarna actief lezen. De sleutelvragen kunnen ze gebruiken om te checken of ze alles goed begrepen hebben.

Opdracht 3

De leerlingen vullen een probleem-oorzaak-gevolg-oplossingschema in.

Opdracht 4

De leerlingen maken een begin met hun *Zwerfafval actiekaart*. Ze noteren en bedenken dingen die je kunt veranderen om de hoeveelheid zwerfafval te verminderen.

Vooruitkijken en verdiepen

Vertel de leerlingen dat ze deze week starten met een nieuw thema en dit thema dus pas volgende week afronden. Als zij zich nog verder willen verdiepen in dit onderwerp, is dit mogelijk met de tips uit het blokje ‘Vooruitkijken’ aan het einde van de opdrachten.

Modeltekst

*Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Let goed op. De titel van de tekst is **Verzamel de troep(en)!** Daaronder zie ik een foto van een gripper, een plastic fles en wat andere rommel. De titel klinkt als een opdracht. De schrijver spreekt de lezer direct aan. Het woord troep kan verschillende betekenissen hebben. Hier gaat het waarschijnlijk niet over spullen in huis, maar over afval dat op straat of in de natuur ligt. Ik vraag mezelf af: Waarom staat er "(en)" achter troep? Misschien heeft de schrijver dat gedaan als woordgrap. Je kunt denken aan troep als afval, maar ook aan groepen mensen die samen iets doen. Gezien de foto verwacht ik dat de tekst over afval en opruimen gaat. Eens verder lezen.*

Zaterdag 20 september is het World Cleanup Day, de internationale actiedag waarop vrijwilligers de strijd aanbinden tegen zwerfafval. Dit is een lange zin, dus ik deel hem op. Eerst lees ik: Zaterdag 20 september is het World Cleanup Day. Dat geeft een datum en een gebeurtenis. De tekst begint dus met een concrete aanleiding. Dan volgt een uitleg: de internationale actiedag. Het woord internationaal betekent dat het in veel landen gebeurt. Een actiedag is een dag waarop mensen iets doen om aandacht te vragen voor een probleem. Daarna lees ik: waarop vrijwilligers de strijd aanbinden tegen zwerfafval. De uitdrukking 'de strijd aanbinden' betekent dat je actief probeert een probleem aan te pakken. Ik kom ook het woord zwerfafval tegen. Dat is afval dat niet in een afvalbak terecht komt, maar op straat, in parken of in de natuur belandt. In andere woorden staat hier: op 20 september helpen vrijwilligers over de hele wereld mee om afval op te ruimen. **Waarom is het relevant om deze dag te organiseren?** Dit is een vraag. Het woord 'relevant' is best moeilijk. Het betekent: belangrijk of van betekenis. De schrijver vraagt zich af waarom deze dag eigenlijk nodig is. Hij wil dat de lezer hierover na gaat denken. **Hoe groot is het probleem met zwerfafval in Nederland?** Dit is de tweede vraag. Ik zie dat de schrijver nu inzoomt op Nederland. Eerst was er sprake van een internationale actiedag, nu gaat het specifiek over ons land.

Deze vraag gaat over de omvang van het probleem. Ik verwacht dat de tekst straks cijfers of voorbeelden gaat geven. **En hoe kun je zelf bijdragen aan de oplossing?** Deze vraag begint met 'En'. Dat laat zien dat dit een aanvulling is op de vorige vragen. De schrijver richt zich nu rechtstreeks op de lezer. Het gaat niet meer alleen om het probleem, maar ook om wat je zelf kunt doen. Ik verwacht dat de tekst straks tips of voorbeelden geeft van acties die mensen kunnen ondernemen.

Die vragen vormen misschien wel de structuur van de rest van de tekst. Ik verwacht dat de volgende alinea's deze vragen één voor één gaan beantwoorden.

Leg uit wat je gedaan hebt. Je hebt de inleiding actief gelezen, jezelf vragen gesteld en je eigen kennis ingebracht en die vergeleken met de informatie uit de tekst. Ook heb je verschillende woorden en uitdrukkingen verduidelijkt. Vraag nu een leerling een volgend stukje tekst hardop denkend te lezen en dit ook te doen.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen	Hulpvragen
Inleiding 1. Zie jij zelf vaak zwerfafval liggen? Wat zie je dan zoal?	1: Wat wordt er bedoeld met zwerfafval?
10.000 ton in vijf uur 2. Wat is het belangrijkste dat de inwoners van Estland bereikt hebben?	2a: Wat deden de inwoners van Estland in 2008? 2b: Welke gevolgen heeft hun actie gehad?
Zwerfafval 3. Wat zijn positieve en negatieve ontwikkelingen als het gaat om de hoeveelheid zwerfafval in Nederland? 4. Welk onderscheid kun je maken tussen de verschillende oorzaken waardoor afval op straat belandt?	3a: Wat zijn de conclusies van Rijkswaterstaat? 3b: Welke schatting maakt Natuur & Milieu? 4a: Lees de zin <i>Uit onderzoek van [...] of ontbrekende afvalbakken</i> nogmaals (r. 36-38). 4b: Wordt al het zwerfafval expres op straat gegooid?
Deel van de oplossing 5. Wat vind je van de kosten voor het schoonhouden van de openbare ruimte? Wie betaalt dat denk je? 6. Hoeveel effect hebben de maatregelen van de overheid? Leg je antwoord uit met informatie uit de tekst.	5a: Wat kost het om zwerfafval op te ruimen? 5b: Hoe komen de gemeentelijke reinigingsdiensten aan hun geld? 6a: Wat zijn de positieve ontwikkelingen? 6b: Wat zijn de negatieve gevolgen?
Draag je steentje bij Geen sleutelvraag	
Na het lezen 7. Wie draagt volgens jou de grootste verantwoordelijkheid voor het verminderen van zwerfafval: burgers, bedrijven of de overheid? Licht je antwoord toe.	
Mogelijk onbekende woorden zich als een olievlek verspreiden (r. 9) de progressie (r. 26) stagneren (r. 26) de impact (r. 41) de dwangsom (r. 74)	

Werkblad Actief lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

10.00 ton in vijf uur

Antwoord op sleutelvraag 2:

Zwerfafval

Antwoord op sleutelvraag 3:

Antwoord op sleutelvraag 4:

Deel van de oplossing

Antwoord op sleutelvraag 5:

Antwoord op sleutelvraag 6:

Draag je steentje bij

Geen sleutelvraag.

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 7:

Mogelijk onbekende woorden

zich als een olievlek

verspreiden (r. 9)

de progressie (r. 26)

stagneren (r. 26)

de impact (r. 41)

de dwangsom (r. 74)

=

=

=

=

=

Antwoorden

Leesles 1

Opdracht 1

De uitzending van het Jeugdjournaal bekijken

- Wat gebeurt er op World Cleanup Day?

Op die dag wordt aandacht gevraagd voor afvalproblematiek en vervuiling.

- Welke gevolgen kan zwerfafval voor dieren hebben?

Dieren kunnen meteen ziek worden als ze zwerfafval eten, op lange termijn ziek worden van microplastics of verstrikt raken in stukken zwerfafval

- Wat gebeurt er als afval in de natuur achterblijft?

Organisch afval verteert op den duur. Niet-organische producten fragmenteren in microdeeltjes.

Opdracht 2

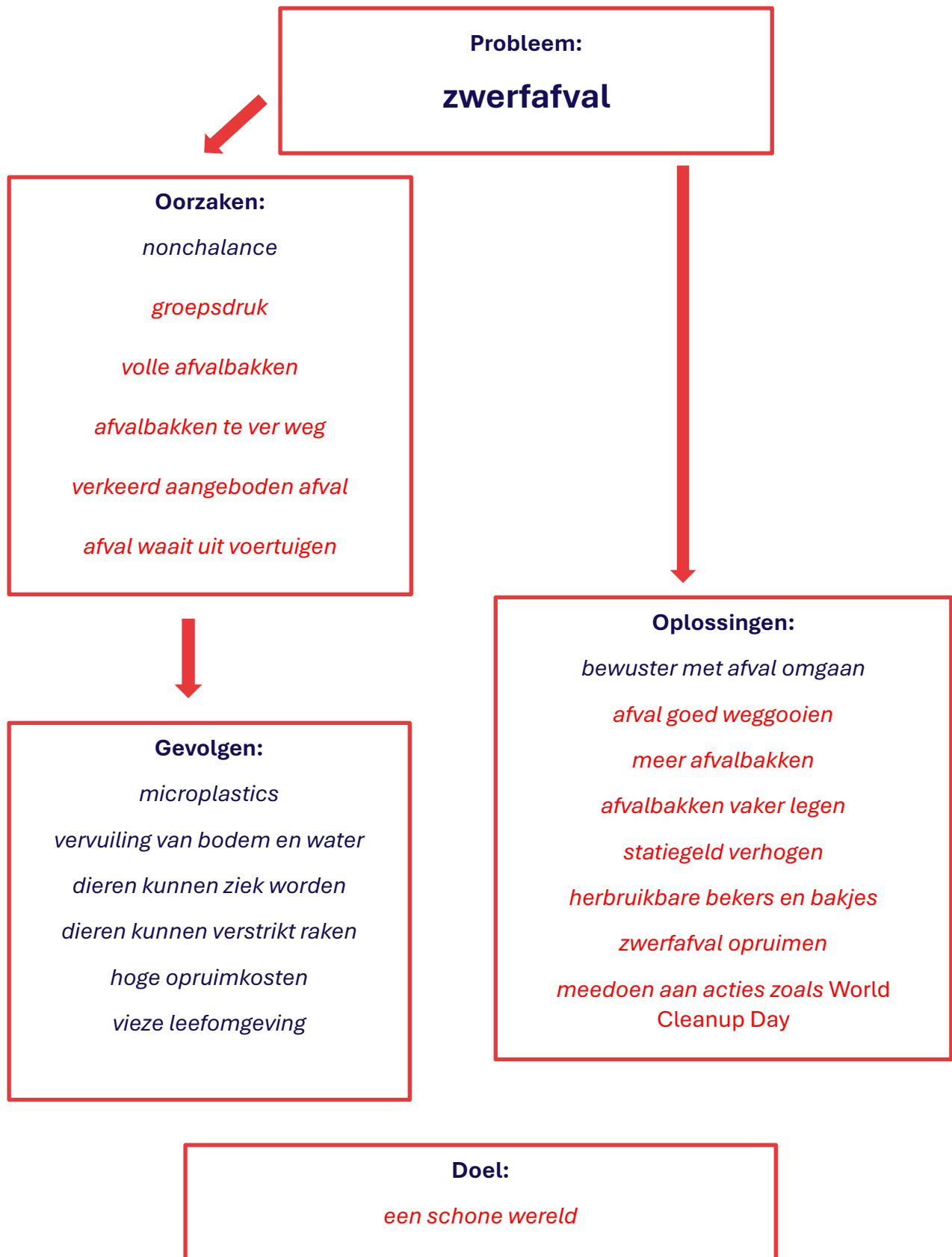
Actief lezen – Antwoorden bij de sleutelvragen

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Zie jij zelf vaak zwerfafval liggen? Wat zie je dan zoal? <i>Eigen antwoord.</i>
10.000 ton in vijf uur	2. Wat is het belangrijkste dat de inwoners van Estland bereikt hebben? <i>Ten eerste hebben ze 10.000 ton afval in 5 uur verzameld in 2008. Maar het belangrijkste is dat hun initiatief in 2008 ervoor gezorgd heeft, dat er nu wereldwijd aandacht is voor afvalproblemen en vervuiling. World Cleanup Day is een gevolg van de actie in Estland in 2008.</i>
Zwerfafval	3. Wat zijn positieve en negatieve ontwikkelingen als het gaat om de hoeveelheid zwerfafval in Nederland? <i>Het is positief dat Nederland schoner is geworden en dat het aantal flesjes en blikjes dat rondzwerft langzaam afneemt. Helaas verandert er de laatste jaren weinig, terwijl er toch zo'n vijftig miljoen kilo zwerfafval op straat belandt.</i> 4. Welk onderscheid kun je maken tussen de verschillende oorzaken waardoor afval op straat belandt? <i>Je kunt onderscheid maken tussen afval dat bewust op straat wordt gegooid, of afval dat 'per ongeluk' op straat belandt. Bewust is door nonchalance, groepsdruk of als de</i>

	<i>afvalbak te vol of te ver weg is. Onbewust gebeurt het doordat afval wegwaait, ergens uit valt of verkeerd wordt aangeboden.</i>	
Deel van de oplossing	5. Wat vind je van de kosten voor het schoonhouden van de openbare ruimte? Wie betaalt dat denk je? <i>Eigen antwoord, de kosten worden betaald door de overheid. De overheid heft belasting bij de burgers, van die belasting worden (onder andere) deze schoonmaakkosten betaald. Uiteindelijk betaalt iedereen dus mee aan het schoonhouden van de openbare ruimte.</i> 6. Hoeveel effect hebben de maatregelen van de overheid? Leg je antwoord uit met informatie uit de tekst. <i>De maatregelen hebben deels effect. Er worden veel minder plastic tassen gevonden. In het tekstdeel ‘Zwerfafval’ stond al dat er de laatste jaren minder flesjes en blikjes gevonden worden. Er worden echter nog niet zoveel blikjes en flesjes ingezameld als gehoopt. Het negatieve effect is dat de kosten in de grote steden juist oplopen, doordat veel mensen zoeken naar statiegeldflesjes en blikjes en daarbij afvalbakken vernielen en leegmaken. Bovendien is te lezen dat niet alle bedrijven zich aan de maatregelen houden.</i>	
Draag je steentje bij	<i>Geen sleutelvraag.</i>	
Na het lezen		
7. Wie draagt volgens jou de grootste verantwoordelijkheid voor het verminderen van zwerfafval: burgers, bedrijven of de overheid? Licht je antwoord toe. <i>Eigen antwoord.</i>		
Mogelijk onbekende woorden		
zich als een olievlek verspreiden (r. 9)	=	vanzelf in omvang en belang toenemen
de progressie (r. 26)	=	de vooruitgang
stagneren (r.26)	=	tot stilstand komen
de impact (r. 41)	=	het effect
de dwangsom (r. 74)	=	de geldboete die betaald moet worden als niet aan de eisen voldaan wordt

Opdracht 3

Een oorzaak-probleem-gevolg-oplossingschema

Opdracht 4

Zwerfafval actiekaart

Naar aanleiding van de tekst kunnen leerlingen de volgende concrete acties invullen op de bingokaart:

- Afval altijd meenemen naar een afvalbak (ook als er geen prullenbak in de buurt is).
- Plastic flesjes en blikjes inleveren voor statiegeld.
- Een herbruikbare drinkfles meenemen.
- Snoeppapiertjes en verpakkingen niet op de grond gooien.
- Tijdens het wandelen zwerfafval oprapen.
- Afval thuis goed scheiden voor recycling.
- Een opruimactie op school of in de buurt organiseren.

De leerlingen bedenken ook acties die niet in de tekst staan.

Zwerfafval actiekaart

Wat kun je doen voor een schone wereld?

Naam:

